

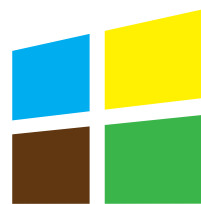
התכנית להסדרת התיישבות הבדואים בנגב

עיקרי התכנית ואיסוף הערות מהציבור

משרד ראש הממשלה

مشروع لتنظيم الإسكان للبدو في النقب
התכנית להסדרת התיישבות הבדואים בנגב

נוסח זה כולל את עיקרי התוכנית בלבד ואין לראות בו מסמך הממצה את פרטי התוכנית. לפירוט מלא של תזכיר החוק ושל התוכנית יש לקרוא את תזכיר חוק הסדרת התיישבות בדואים בנגב, התשע"ב - 2011, את החלטות הממשלה מס' 3707 ומס' 3708 מיום 11.9.11 ואת המלצות צוות היישום לדו"ח גולדברג להסדרת התיישבות הבדואים בנגב. ניתן לעיין בכל המסמכים במשרדי הרשות להסדרת התיישבות הבדואים בנגב ובאתר התוכנית בכתובת: bedouin.pmo.gov.il

הקדמה

סוגית הסדרת ההתיישבות של הבדואים בנגב מלווה את הבדואים ואת מדינת ישראל מזה שנים. על אף ועדות רבות ומשאבים רבים שהושקעו, לא הושגה עד היום התקדמות משמעותית בנושא. בשטח, לעומת זאת, גדל הפער בין האזרחים הבדואים לכלל החברה הישראלית, והיישובים הבדואים כולם נמצאים כיום ברמה הסוציו-אקונומית הנמוכה בישראל וסובלים ממחסור בתשתיות ובשירותים.

ככל שעוברות השנים כך נעשית הסדרת ההתיישבות מסובכת יותר. ככל שחולפות השנים מתרבים היורשים של תובעי הבעלות. על כן, דרושה פעולה מקיפה, יסודית ומיידידת לשינוי המציאות בנגב ולהתחדשותו. לשם כך יזמה הממשלה את התוכנית להסדרת ההתיישבות הבדואים בנגב.

חוברת זו מציגה בפניכם את עיקרי התכנית. התוכנית עוגנה בהחלטות ממשלה ותובא לאישור הכנסת במסגרת הצעת חוק להסדרת ההתיישבות הבדואים בנגב, לאחר שתינתן לחברה הבדואית ולציבור האפשרות להשמיע את הערותיהם לתוכנית. החוברת היא חלק ממהלך הקשבה בן 45 ימים, עליו החליטה הממשלה, שמטרתו להסביר את התוכנית ולאסוף מן הציבור התייחסויות לגביה. אלו יובאו למקבלי ההחלטות לשם דיון נוסף, בטרם תגובש הצעת החוק ותונח על שולחן הכנסת.

בראש מהלך ההקשבה מונה לעמוד השר זאב בנימין בגין, שקיבל על-פי החלטת הממשלה מנדט להקשיב להתייחסויות הציבור ולגבש המלצות לתיקונים בתכנית. ההתייחסויות שתוגשנה תישקלנה ככובד ראש. זהו ערוץ ישיר וממשי להשפיע על התכנית.

את הנוסח המלא של התכנית ושל תזכיר החוק ניתן לקבל במשרדי הרשות להסדרת ההתיישבות הבדואים בנגב. ניתן גם לעיין בנוסחים באתר האינטרנט של התכנית בכתובת bedouin.pmo.gov.il. באתר זה תוכלו גם לצרף התייחסויות לתכנית. אם בחרתם להתייחס לתכנית בחוברת זו, תוכלו לרשום התייחסויות בדפים הריקים המשולבים בה.

תוכן העניינים:

- פרק א': הסדרת ההתיישבות, עמוד 5
- פרק ב': תהליך מתן התמורות, עמוד 11
- פרק ג': התמורות לתובעי הבעלות, עמוד 17
- פרק ד': פיתוח וצמיחה כלכליים, עמוד 29

את החוברת עם ההתייחסויות יש לשלוח לאגף לתכנון מדיניות במשרד ראש הממשלה, רחוב קפלן 3, ירושלים 91919, או למסור במשרדי הרשות ברחוב מצדה 6, באר שבע 84357 (בתיבה שבכניסה לבניין או באמצעות הדואר).

בברכה,

משרד ראש הממשלה

יובהר, כי בכל מקום בחוברת זו בו נאמר "החוק" הכוונה היא לנוסח תזכיר החוק כפי שפורסם באתר משרד המשפטים. לשם נוחות הקריאה בלבד, נעשה שימוש בחוברת לעתים במונח "החוק" ולעתים במונח "תזכיר החוק".

הסדרת ההתיישבות

הסדרת ההתיישבות של הבדואים בנגב חיונית לקידום האוכלוסייה הבדואית ולשילובה בתנופת הפיתוח שעומדת לעבור על הנגב. הממשלה מבקשת להסדיר את ההתיישבות הבדואים, תוך הקטנת הצורך בהעתקת אוכלוסייה ממקומה, ככל הניתן. כל זאת, במסגרת כללי תכנון שיפורטו בהמשך.

1.א

מהלך תכנון מואץ בשיתוף פעולה

המלצות צוות היישום לדו"ח
גולדברג להסדרת ההתיישבות
הבדואים בנגב
(להלן: דו"ח היישום, פרק 2)

הרשות להסדרת ההתיישבות הבדואים בנגב (להלן: הרשות) תקיים, באמצעות צוותי תכנון מקצועיים, דיאלוג עם התושבים בנושא פתרונות ההתיישבות. כל אחד מצוותי התכנון יפקד על אזור מסוים או על קבוצת אוכלוסייה בעלת מאפיינים משותפים, ורצון בסיסי להתגורר במסגרת משותפת.

תהליך הסדרת ההתיישבות יתנהל במקביל לטיפול בתביעות הבעלות. פתרון ההתיישבות יגובש תוך התחשבות בזכאות ובתמורות בקרקע שיתקבלו עבור התביעות. הממשלה תשאף לכך שתוכנית ליישוב חדש תאושר בד בבד עם הסדרת תביעות הבעלות הרלבנטיות להקמתו. יש לציין, כי הסדרת ההתיישבות תכלול גם את אלו שאין להם תביעות בעלות.

המדינה תפעל לשיתוף האוכלוסייה בתכנון, אך במקרים בהם לא תושגנה הבנות, תתכנן המדינה את פתרונות ההתיישבות על-פי שיקוליה, תוך שהיא מתחשבת ככל הניתן בצרכי התושבים וברצונותיהם. בשל החשיבות של הסדרה בפרק זמן סביר, תנקוט המדינה גם באמצעי אכיפה, במידת הצורך.

2.א

העקרונות המרכזיים בתכנון ההתיישבות

דו"ח היישום, תמצית, סעיף 2
ופרק 2

- **צמצום הצורך במעבר אוכלוסייה ממקום מגוריה הנוכחי:** התפיסה המרכזית של הסדרת ההתיישבות היא לצמצם את הצורך במעבר אוכלוסייה בדואית ממקום למקום.
- **בסיס קהילתי משותף:** התכנון יתחשב במבנה הקהילתי הקיים - יעשה מאמץ לגבש את פתרונות ההתיישבות תוך שיח עם קבוצות אוכלוסייה שיש להן מאפיינים משותפים ורצון בסיסי להתגורר במסגרת יישובית משותפת.
- **המסגרת התכנונית:** בהתאם לדו"ח גולדברג, הפתרונות ההתיישבותיים יוצעו במסגרת שטחים ואזורים שנקבעו בתכנית המתאר המחוזית למטרופולין באר שבע (תמ"מ 23/14/4), בה נקבעו שטחים נרחבים שבתוכם ניתן לתכנן התיישבות.
- **כללים להקמת שכונות ויישובים חדשים:** הפתרונות ההתיישבותיים יותנו בכך שיעמדו בכללים של צפיפות מינימום ורציפות הבינוי והפיתוח ביישובים; הממשלה בבואה לאשר הקמת יישוב תביא בחשבון את הצורך להבטיח גודל מינימאלי וכושר נשיאה מוניציפאלי.

- **מגוון צורות התיישבות:** הסדרת ההתיישבות כוללת מגוון רחב של פתרונות התיישבותיים וביניהם התיישבות בעלת אופי כפרי (חקלאי), פרברי ועירוני, ופתרונות המשלבים בין הסגנונות.
- **הפתרונות ההתיישבותיים:** הפתרונות יינתנו באמצעות הרחבות (צמודות-דופן) של יישובים קיימים, קליטה ביישובי המועצה האזורית אבו-בסמה וביישובים הוותיקים, והקמת יישובים חדשים.

3.א זכויות במקרה של מעבר להתיישבות קבע

דו"ח היישום סעיף 4.2;
תזכיר החוק, פרק ו'

- תושב פזורה שאינו תובע בעלות יוכל לבקש לקבל את הזכויות המפורטות מטה, אם יגיש בקשה לכך בתקופה של 11 חודשים מיום החלת ההסדר באזור שבו הוא מתגורר.
- משפחות, כולל חד הוריות או יחידים, שמלאו להם 24 שנים, יקבלו מגרשי מגורים מפותחים, ובתנאי שאינם בעלי זכויות במגרש מגורים, ולאחר ששילמו את ערך הקרקע לפני הפיתוח.
- בנוסף, מי שפינה את השטח ופירק את המחוברים שהיו ברשותו, יקבל מענק כספי לצורך בניית ביתו החדש, לפי הפירוט הבא:
 - ◀ פיצוי מינימאלי של 100,000 ₪.
 - ◀ אם עלות המחוברים היא עד 150,000 ₪, הוא יקבל את מלוא שוויים
 - ◀ אם עלות המחוברים גבוהה מ-150,000 ₪, הוא יקבל את מלוא שוויים אך ישתתף בחלק מעלות פיתוח המגרש שלו.
 - ◀ אם יש צורך במענק עבור מעבר למגורים זמניים, הוא יעמוד על 50,000 ₪.
- רק מי שיצטרף להליך שבחוק ויפנה את השטח והמבנים במועד, יקבל את מלוא הסיוע לפי החוק; מי שיפנה באיחור יהיה זכאי לסיוע נמוך יותר.

4.א זכויות במקרה של הסדרת התיישבות בשטח המגורים הנוכחי

דו"ח היישום, סעיף 4.3

- מי שמתגורר באזור שנקבע כאזור להסדרת התיישבות, ומחזיק בשטח שיוסדר עבור מגוריו, יקבל סיוע של עד 75% מעלות פיתוח המגרש (לפי ערך פיתוח ממוצע של מגרש).

מדוע לא פורסמה תוכנית התיישבות מפורטת?

הממשלה סברה שלא נכון לקבוע מראש תוכנית שכזו, בעבודת מטה של הממשלה ללא תהליכי שיתוף של התושבים. לכן, הממשלה קבעה רק מסגרת לתכנון והשאירה גמישות לניהול ההידברות עם התושבים הבדואים, כדי שהפתרון יהיה מתאים ככל האפשר לצורכיהם ולרצונותיהם. רק לאחר ניהול הידברויות עם הקהילות השונות בכל אזור, תתגבש תוכנית התיישבות מפורטת.

מדוע ישנם קריטריונים להקמת יישובים חדשים?

הניסיון מראה, כי כל יישוב קטן ו/או מפוזר מאד, ובמיוחד אם תושביו דלי אמצעים, מתקשה לספק שירותים חיוניים לתושביו ולממן אותם. מטרת הקריטריונים היא להבטיח הקמת יישובים חזקים, המסוגלים להגיע לעצמאות כלכלית ואף לשגשוג, וכן ליצור איזון סביר בין עלויות הפיתוח הגבוהות לבין היקף האוכלוסייה הנהנית מהם.

תהליך מתן התמורות

הסדרת תביעות הבעלות בקרקע היא חלק חשוב בהסדרת התיישבות הבדואים בנגב. לכן, גיבשה הממשלה בנושא מדיניות כוללת, ברורה ועקבית, אשר בכוונתה להביא לאישור הכנסת התמורות לתביעות, בקרקע ובכסף, אותן מציע תזכיר החוק, גבוהות משמעותית ממה שהציעה המדינה עד כה. תזכיר החוק מציע, כי במסגרת החוק יוגדרו תהליך מסודר ותמורות אחידות לתביעות הבעלות, אותן יוכלו לקבל התובעים שיעמדו בתנאים שייקבעו בחוק.

להלן השלבים בתהליך מתן התמורות לתובעי הבעלות:

1.2

שלב א',

החלת ההסדר

דו"ח היישום, סעיף 3.1;

תזכיר החוק, סעיף

ההסדר יוחל בהדרגה באזורים גיאוגרפיים מוגדרים שייקבעו. פתיחתו של ההליך בכל אזור תעשה בהודעה לציבור מטעם הרשות.

2.2

שלב ב',

אישור התביעות

דו"ח היישום, סעיף 3.2;

תזכיר החוק, סעיף 27 ופרק ד';

סימן א' וסימן ה'

- במהלך תקופה של חודשיים לאחר החלת ההסדר על האזור, יפרסם פקיד ההסדר הודעה ובה פירוט של כל תובעי הבעלות ושל חלקם בתביעה על-פי הרשום אצלו, ויקרא להם לאשר את תביעתם בתוך תקופה של 9 חודשים לאחר הפרסום.
- תובע בעלות שיאשר את תביעתו, יוכל לקבל את התמורות שלהן הוא זכאי לפי תזכיר החוק או להגיש בקשה לביור תביעתו בבית המשפט.
- אם התובע מבקש להעיר הערה כלשהי על הודעת פקיד ההסדר, עליו לצרף את הערותיו להודעת האישור של התביעה.
- הרשות תציג בפני תובעי הבעלות את התמורות המוגדרות בחוק ואת תהליך היישום של החוק, ותשתף אותם במגוון פתרונות ההתיישבות עבורם, כאשר נדרשת הסדרת התיישבותם.
- תובע בעלות יוכל לאשר את תביעתו גם באיחור (במשך 21 חודשים מעבר לתקופת 9 החודשים), אלא שלאחר חלוף תקופת 9 החודשים, התמורות תהיינה מופחתות, והחל מהחודש ה-12 התמורות שיקבל תהיינה מופחתות משמעותית (ראו בהמשך 'משטר התמורות המשני').
- תובע בעלות אשר יבחר להצטרף להסדר, מותר על זכותו לברר את תביעתו בבית המשפט (לפי פקודת הסדר זכויות במקרקעין (נוסח חדש), תשכ"ט-1969); תובע בעלות שמבקש לברר את תביעתו בבית המשפט, לא יהיה זכאי לתמורות על-פי ההסדר המוצע בחוק.

3.2

שלב ג',

קביעת התמורות

דו"ח היישום, סעיף 3.3;
תזכיר החוק, פרק ד', סימן ה'
תוספת ראשונה

- כל אישורי התביעות יובאו על-ידי פקיד ההסדר בפני ועדת תמורות אשר תקבע את התמורה בקרקע ו/או בכסף המגיעה לכל תובע בעלות, בהתאם לקריטריונים הקבועים בחוק.
- היקף התמורה תלוי, בין היתר, במועד אישור התביעה, באחוז משטח התביעה שאושר בכל התביעה, בסוג הקרקע ובמיקום שלה.

4.2

שלב ד',

מיקום תמורות בקרקע

דו"ח היישום, סעיף 3.4;
תזכיר החוק, פרק ה', סימן ב',
תוספת ראשונה
החלטת ממשלה מס' 3707
מיום 11.9.11, סעיף 10(א)

- מיקום התמורות בקרקע ייקבע על-ידי ועדת התמורות על-פי המלצת הרשות. מיקום התמורות ייקבע, ככל הניתן, בהידברות עם התובעים.
- תמורות בקרקע יינתנו במסגרת תכנית המיתאר המחוזית למטרופולין באר שבע, באיזור שגבולותיו יהיו - השטח ממזרח לכביש 40, החל מצפונית לבית קמה, דרומה דרך באר שבע, צומת הנגב, צומת טללים, ומשם לאורך כביש 211, בתוספת מתחם משולש צפון רהט ומרחב ביר הדאג'. באיזור זה התמורות יינתנו באחד מן התחומים הבאים - נוף כפרי חקלאי משולב, נוף כפרי חקלאי בצומת ערוער ונוף מדבר.
- שטחי תמורה קטנים יחסית ירוכזו לכדי מתחמים גדולים יותר ורצופים.

5.2

שלב ה',

מתן התמורות

דו"ח היישום, סעיף 3.5;
תזכיר החוק, פרק ה', סימן א'

- מתן התמורות בקרקע ו/או בכסף ייעשה רק לאחר שהתובע עמד בתנאים הבאים:
- התובע מסר את קרקע התביעה לרשות, למעט הקרקע שהוקצתה לו כתמורה, כשהיא פנויה מכל אדם, מבנה או חפץ.
- אם התובע מתגורר במקום שאינו מיועד למגורים לפי התוכנית, הוא העתיק את מקום מגוריו למקום המיועד למגורים.
- תובע שלא עבר למקום התיישבות הקבע שלו כיוון שטרם הוקצה לו מגרש, יקבל מחצית מהתמורה המגיעה לו; את המחצית השנייה יקבל כשיעבור למקום הקבע. אם לא יעבור למגרש שהוקצה לו, במועד שייקבע, לא יהיה זכאי לתמורה לפי החוק, ואם קיבל חלק מן התמורה, יצטרך להחזירו.
- התובע הסכים בכתב לכל שימוש בקרקע שפינה ושאינה חלק מתמורתו, כולל הקצאתה לאחר ולכך שאחר יישב בה, והתחייב שלא למנוע שימוש בקרקע זו.
- אם הקרקע הוקצתה על-ידי הרשות לאחר - האחר נכנס בפועל לקרקע וקיבל עליה חזקה.
- התובע חתם על הסכם להסדרה סופית של תביעתו לגביה קיבל תמורות.

מדוע יידרש תובע הבעלות לאפשר לאחר לשבת על החלק מתביעתו שפינה לטובת המדינה?

הסדרת התיישבות רצופה ופיתוח תשתיות להתיישבות מחייבים ניצול יעיל של הקרקע המתפנה. המדינה תרצה להשתמש בקרקע המתפנה לטובת צרכי הציבור, ובהם צרכי האוכלוסייה הבדואית, בין היתר לצורך עיבוד ומגורים של אחרים. לכן, במסגרת הסדרת התביעה, נדרש תובע הבעלות לאפשר לאחר (למשל: תושב פזורה שאינו תובע בעלות) לשבת על קרקע שאותה לא קיבל כתמורה. ללא הסכמה זו, הוא לא יקבל את תמורתו.

6.2

שלב ו',

רישום הקרקע

דו"ח היישום, סעיף 3.6;
תזכיר החוק, סעיפים 59, 68
81-1

- בסיום ההליך בהתאם לחוק, תירשם הקרקע שהוקצתה לתובע כקרקע מוסדרת, והתובע יירשם כבעלי הקרקע בטאבו. הקרקע שלא הוקצתה לו, תירשם על-שם המדינה.
- במידה ותובעי בעלות לא אישרו את תביעתם, תירשם הקרקע בתום 5 שנים על-שם המדינה. זאת, למעט במקרים שבהם ביקשו תובעים שאישרו את תביעתם, לבררה בבית המשפט.
- תמורות לפי החוק לא יחויבו במס לפי פקודת מס הכנסה או לפי חוקי מיסוי המקרקעין.

7.2

היערכות המדינה ליישום התכנית

דו"ח היישום, פרק 5;
תזכיר החוק, פרק ח'

- המדינה לא תאפשר הקמת מבנים בלתי חוקיים חדשים; לגבי מבנים בלתי חוקיים קיימים, תביא המדינה בחשבון את התקדמות הליך הסדרת ההתיישבות של אותו אזרח.
- המדינה תפעל כאמור לשיתוף האוכלוסייה בתכנון ההתיישבות וכן להסדרת סוגיית הקרקע תוך מתן תמורות גבוהות מאלו שהוצעו עד כה. לצד זאת, רואה המדינה בקיום החוק חלק קריטי מכל התיישבות מסודרת. לצורך כך, ייקבעו בחוק גם הסדרים שיאפשרו, במידת הצורך, את אכיפתו:
- ◀ צו לפינוי מחזיק בקרקע שלא כדין: צו המאפשר לפנות מחזיק בקרקע בתוך 30 יום ממסירת הצו.
- ◀ צו פינוי משטח מוגדר: צו המאפשר לפנות אזור מסוים, להבדיל מאדם בודד, כחלק מתהליך ההסדרה.
- הפרת צווים אלו עלולה לגרור ענישה פלילית.

התמורות לתובעי הבעלות

שנים רבות נמצאים המדינה והבדואים במחלוקת בנושא הקרקעות. כתוצאה מכך כולם מפסידים. הבדואי, המעבד את האדמה, לא יכול להניח בה תשתיות, לא יכול להחכיר אותה, לא למכור אותה ולא להוריש אותה לילדיו בבוא העת. גם היכולת של המדינה לממש את פוטנציאל השימושים האפשריים בקרקע נפגעת. התכנית המוצעת מציעה פשרה היסטורית המעגנת בחוק תמורות נרחבות מבעבר.

1.ג

מי זכאי לקבל תמורה עבור תביעתו

- מי שהגיש את תביעתו לפקיד ההסדר בין התאריכים 02.05.1971 עד ל-24.10.1979, ושתביעתו לא נדחתה על-ידי פקיד ההסדר או על-ידי בית המשפט.
- מי שלא הגיע בעבר להסכם פשרה בקרקע עם המדינה וכן מי שיגיע להסכם פשרה עם המדינה בתקופה שעד לכניסת החוק לתוקף, בו ייקבע כי התמורות לפי החוק החדש חלות עליו.

האם מי שלא הגיש תזכיר תביעה בשנות ה-70' נכלל בתכנית?

בשנות ה-70' יצאה הממשלה במהלך חסר תקדים ובמהלכו הוגשו תזכירי תביעה רבים (تسوية). ההסדר מתייחס רק לכל מי שהגיש תזכיר תביעה בתקופה זו.

האם ההסדר חל במקרה של תביעות נוגדות?

ההסדר לא יחול במקרה בו ניתן פסק דין בתביעה של המדינה כנגד תובע הבעלות (תביעה נוגדת); ההסדר יחול אם טרם ניתן פסק דין.

2.ג

כללים מרכזיים למתן התמורות

תזכיר החוק, סעיף 1,
פרקים ג'-ה', לוחות 1-7
והתוספת הרביעית

תובע בעלות בקרקע יקבל תמורה בקרקע או בכסף או בשילוב ביניהם עבור 50% מהשטח שאותו הוא תובע.

"קרקע מוחזקת"

מהי קרקע מוחזקת? קרקע המקיימת את שני התנאים הבאים:

- קרקע שהייתה מעובדת או ששימשה למגורים, שלא על ידי המדינה או מי מטעמה, במועד סמוך להגשת התביעה (כלומר בשנות ה-70).
- קרקע שאינה מוחזקת בשלוש השנים האחרונות על-ידי המדינה או על-ידי מי מטעמה.

כיצד יוחלט שקרקע הייתה מעובדת או ששימשה למגורים?

מצב הקרקע יקבע על-פי פענוח של תצלומי אוויר מהתקופה הסמוכה למועד הגשת תביעות הבעלות.

התמורות

- תמורה בקרקע תינתן בקרקע חקלאית עבור "קרקע מוחזקת".
- התמורה בקרקע עבור תביעה שהוסדרה במלואה היא 50% משטח הקרקע המוחזקת.
- תמורה בקרקע תינתן בשטח התביעה או שתינתן בשטח חלופי.
- ניתן להמיר את התמורה בקרקע בתמורה כספית מוגדלת לפי הטבלה הבאה:

טבלה 1 : המרת תמורה בקרקע בתמורה כספית

דוגמא: לפי מחיר מחירון של 5,000 ₪ לדונם	המחיר לדונם קרקע שהומר	אחוז קרקע התמורה שהומר לכסף
10,000 ₪	מחיר המחירון X 2	100%
9,500 ₪	מחיר המחירון X 1.9	90%
9,000 ₪	מחיר המחירון X 1.8	80%
8,500 ₪	מחיר המחירון X 1.7	70%
8,000 ₪	מחיר המחירון X 1.6	60%
7,500 ₪	מחיר המחירון X 1.5	50%
7,000 ₪	מחיר המחירון X 1.4	40%
6,500 ₪	מחיר המחירון X 1.3	30%
6,000 ₪	מחיר המחירון X 1.2	20%
5,500 ₪	מחיר המחירון X 1.1	10%

- מהתמורה בקרקע יופחת מגרש המגורים שיוקצה לתובע הבעלות, אם יהיה זכאי לכזה. במקרה בו הוקצו מגרשים לצאצאי תובע הבעלות בתוך שטח התביעה, יופחת גם שטח כל המגרשים שהוקצו.

- עבור תביעת בעלות שלא הוסדרה במלואה, כלומר שלא כל השותפים אישרו אותה, יקבעו לתובעים תמורות מופחתות בקרקע בהתאם לאחוז שאושר מתביעת הבעלות, לפי הטבלה הבאה:

טבלה 2: תמורות לתביעת בעלות שלא הוסדרה במלואה

אחוז ההשלמה ל- 50% בתמורה כספית	אחוז התמורה בקרקע או בכסף בערך כפול משטח הקרקע שאושר	אחוז הקרקע מתביעת הבעלות שאושר
0%	50%	100%
5%	45%	90%
10%	40%	80%
15%	35%	70%
20%	30%	60%
25%	25%	50%
30%	20%	פחות מ-50%

האם ההסדר חל על קרקעות שהופקעו?

בתזכיר החוק נקבע, כי הפיצוי עבור קרקע מופקעת יהיה בכסף בלבד, אלא אם מדובר בקרקעות מופקעות הנמצאות בתחום ישוב קיים, או אם הדבר נדרש להרחבת ישוב קיים או להקמת ישוב חדש. בהתאם להחלטת הממשלה, שאלה זו נשארה פתוחה להכרעת ועדת השרים לענייני חקיקה. לפיכך, הכלל הקבוע בנושא עשוי להשתנות בהתאם להחלטת ועדת השרים.

4.ג

”קרקע לא מוחזקת”

תזכיר החוק, תוספת רביעית

מהי קרקע לא מוחזקת? קרקע המקיימת לפחות אחד משני התנאים הבאים:

- קרקע שלא עובדה ולא שימשה למגורים במועד סמוך להגשת התביעה (כלומר בשנות ה-70), או קרקע שהוחזקה על ידי המדינה, או מי מטעמה במועד האמור.

- קרקע שהייתה מוחזקת בשלוש השנים האחרונות על-ידי המדינה או על-ידי מי מטעמה.

התמורות

- עבור ”קרקע לא מוחזקת” תינתן תמורה בכסף.
- התמורה תיקבע בהתאם לסוג הקרקע על-פי המחירון המפורט להלן:

טבלה 3: ערך דונם קרקע לפי סוג הקרקע (מחירון)

המחיר	סוג הקרקע
₪ 5,000	1 דונם קרקע מישורית ששיפועה מתון מ-6%
₪ 4,000	1 דונם קרקע שאינה מישורית, ששיפועה שווה ל-6% ומעלה ומתון מ-13%
₪ 2,000	1 דונם קרקע שאינה מישורית ששיפועה 13% ומעלה

- אם הקרקע הלא מוחזקת הוחזקה על-ידי המדינה או על-ידי מי מטעמה במועד הגשת התביעה (בשנות ה-70) והתביעה הוסדרה במלואה, הפיצוי הכספי עבור כל דונם יוכפל.
 - אם תביעת הבעלות בקרקע הלא מוחזקת כאמור, לא הוסדרה במלואה, כלומר שלא כל השותפים אישרו אותה, ייקבעו לתובעים תמורות מופחתות בכסף בהתאם לאחוז שאושר מתביעת הבעלות ולפי טבלה 2 בסעיף ג'.
 - בנוסף, לתובעים שאינם זכאים לתמורה כלשהי בקרקע (הואיל וכל הקרקע הנתבעת "אינה מוחזקת"), תינתן אפשרות להמיר את התמורה הכספית במגרשים מפותחים: עד 7 מגרשים לתביעה ובכל מקרה לא יותר מ-7 מגרשים לתובע יחיד. עבור כל מגרש מפותח יופחתו ₪100,000 מהתמורה הכספית.
- לגבי תביעות המצויות בתוך 'קו כחול' של יישוב בדואי קיים, נקבע הסדר מיוחד המפורט בהמשך.

א': כל קרקע התביעה מוחזקת

קרקע חקלאית עבור 50% מהשטח שעובד או ששימש למגורים	התמורה
בתביעה של 200 דונם, יקבל התובע 100 דונם תמורה בקרקע חק-לאית	דוגמא
מהתמורה בקרקע יופחת מגרש המגורים שיוקצה לתובע, אם יוקצה, וכל המגרשים שיוקצו לצאצאיו, אם הוקצו במסגרת תביעת הבעלות	הערות

5.ג דוגמאות של תביעות בעלות בקרקע

ב': כל קרקע התביעה לא מוחזקת (הוחזקה על-ידי המדינה בעת הגשת התביעה)

תמורה כספית עבור 50% משטח התביעה בערך כפול לכל דונם	התמורה
בתביעה של 200 דונם בקרקע מישורית, יקבל התובע: תמורה כספית עבור 100 דונם, בערך כפול מהמחירון לכל דונם. כלומר, 100 דונם X 5,000 = לדונם קרקע מישורית X 2 = 1,000,000 ₪ (ראה טבלה 3 בסעיף ג'4)	דוגמא
התובע רשאי להמיר את התמורה הכספית במגרשים מפותחים; עבור כל מגרש מפותח יופחתו ₪100,000 מהתמורה הכספית; בגין כל תביעה ניתן להמיר עד 7 מגרשים; תובע יחיד לא יוכל להמיר יותר מ-7 מגרשים	אפשרות המרה למגרשים מפותחים
יש לציין כי עלות הפיתוח הממוצעת של מגרש עומדת על כ-150,000 ₪	הערה

ג': חלק מקרקע התביעה מוחזק וחלק לא מוחזק

<p>קרקע חקלאית עבור 50% מהחלק המוחזק ותמורה בכסף (לפי המחירון) עבור 50% מהחלק הלא מוחזק ושלא הוחזק על-ידי המדינה בסמוך למועד הגשת התביעות.</p>	<p>התמורה</p>
<p>בתביעה של 200 דונם בקרקע מישורית, מתוכם 150 דונם עובדו ו-50 דונם לא עובדו, יקבל התובע:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 75 דונם תמורה בקרקע חקלאית • תמורה כספית עבור 25 דונם לפי המחירון. <p>כלומר 25 דונם \times 5,000 ₪ לדונם קרקע מישורית = 125,000 ₪ (ראה טבלה 3 בסעיף ג'4)</p>	<p>דוגמא</p>

ד': קרקע מוחזקת כולה בתוך 'קו כחול' בשטח המיועד בתכנית המתאר לפיתוח

<p>קרקע חקלאית מחוץ לקו הכחול עבור 50% מהחלק המוחזק ותוספת של עוד 5,000 ₪ לכל דונם תמורה שיקבל התובע</p>	<p>התמורה</p>
<p>בתביעה של 200 דונם מוחזקים יקבל התובע:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 100 דונם תמורה בקרקע חקלאית מחוץ לקו הכחול של היישוב • תוספת של 5,000 ₪ עבור כל דונם שקיבל. <p>כלומר 100 דונם \times 5,000 ₪ = 500,000 ₪</p>	<p>דוגמא</p>
<ul style="list-style-type: none"> • קרקע תביעת הבעלות נמצאת בתוך 'קו כחול' של יישוב בדואי בשטח המיועד לפיתוח על-פי התכנית הקיימת ביום החלטת הממשלה • תובע הבעלות יוכל להמיר כל דונם תמורה שקיבל מחוץ ליישוב לחצי דונם תמורה בקרקע חקלאית בתוך היישוב 	<p>הערה</p>

התנאים הכלליים לקבלת התמורות בכל המקרים המתוארים:

- התביעה הוסדרה במלואה, כלומר כל השותפים לתביעה אישרו אותה.
- תמורה בקרקע לא תינתן עבור קרקע מופקעת, אלא אם מדובר בקרקע בתוך 'קו כחול' או קרקע שנדרשת להרחבת יישוב קיים או להקמת יישוב חדש.

ה': כל קרקע התביעה מוחזקת ואולם לא כל השותפים הצטרפו להסדר

<p>כאמור, התמורה המרבית תינתן רק במקרה שבו כל השותפים לתביעה הצטרפו להסדר. במקרה של הצטרפות חלקית יפחת, באופן יחסי, אחוז התמורה בקרקע שתינתן לכל תובע. התובע יהיה זכאי לתמורה כספית כהשלמה לפער שבין התמורה בקרקע שקיבל לתמורה בקרקע שהיה זכאי לקבל אילו היו כל התובעים מאשרים את תביעתם</p>	<p>התמורה</p>
<p>בתביעה של 200 דונם בקרקע מישורית, שכולה מעובדת, ושרק 3 מבין 5 שותפים בעלי חלק שווה בתביעה אישרו אותה, תחושב התמו-רה באופן הבא:</p> <ul style="list-style-type: none"> • לכל אחד מהתובעים המאשרים יש 40 דונם בתביעה. בהסדרה מלאה כל שותף היה אמור לקבל 50% מחלקו היחסי בתביעה, קרי 20 דונם (שהם חצי מ-40) • אולם הואיל ו-40% מהשטח לא אושרו (2 שותפים לא אישרו מבין 5), מופחתת התמורה בקרקע מ-50% ל-30% בלבד, בעוד 20% תמו-רה (כהשלמה ל-50%) ניתנת בכסף בערך המחירון • לפיכך כל תובע מאשר יקבל 12 דונם תמורה בקרקע (30% מ-40 דונם). • בנוסף יקבל תובע הבעלות המאשר תמורה בכסף במחיר מחירון עבור 20% מתביעתו, קרי 8 דונם (20% מ-40 דונם) כלומר 8 דונם X 5,000 ₪ לדונם קרקע מישורית = 40,000 ₪ (ראה טבלה 2 בסעיף ג' 3. וטבלה 3 בסעיף ג' 4.) 	<p>דוגמא</p>

בכל המקרים (א'-ה'), יופחת מהתמורות מגרש המגורים שיוקצה לתובע הבעלות (או ערכו הכספי במקרה בו ניתנות תמורות בכסף בלבד), וכן יופחת שטח כל מגרשי המגורים שיוקצו לצאצאי תובע הבעלות, אם הוקצו מגרשי מגורים בתוך שטח תביעת הבעלות.

- ישנם מקרים שבהם יקבלו תובעי הבעלות תמורות מופחתות. תמורות אלה נקראות "משטר תמורות משני", והן יחולו במקרים הבאים:
- תביעות שבהן סך שטח ההצטרפות אינו עולה על מחצית שטח התביעה המקורי.
 - תובע מאחר שביקש להצטרף להסדר אחרי 11 חודשים, אך לא יאחר מ-30 חודשים מיום פרסום ההודעה.
 - ראש הממשלה ביטל את ההחלה של ההסדר על אזור מסוים. במקרה זה תינתן לתובע הבעלות האפשרות לחזור בו מהצטרפותו להסדר.

התמורות

- תובע בעלות בקרקע מוחזקת יקבל תמורה בקרקע של 20% מהקרקע הנתבעת, והשלמה למחצית ערך התביעה (50%) בכסף - כלומר, 30% כתמורה כספית לפי המחיר לדונם במחירון.
- תובע בעלות בקרקע לא מוחזקת שהוחזקה על-ידי המדינה יקבל תמורה בערך כספי כפול עבור 20% מהקרקע הנתבעת וערך כספי לפי מחיר המחירון עבור 30% מהקרקע הנתבעת.

6.ג משטר תמורות משני (תמורות מופחתות): כללים ותמורות

תזכיר החוק, לוחות 5 ו-7

פיתוח וצמיחה כלכליים

הסדרת ההתיישבות לא תהיה שלמה ללא מאמץ מרוכז לקידום הפיתוח הכלכלי והחברתי של האוכלוסייה הבדואית בנגב. התעסוקה והחינוך עומדים בלב הדאגה של כל אזרח ומהווים מנועי צמיחה הכרחיים. בשנים הקרובות עומד הנגב לעבור שינוי אדיה: עשרות מיליארדי ₪ עתידיים להיות מושקעים בו. מבחינת הממשלה חייבים הבדואים להוות חלק מן השגשוג והפיתוח הללו. לכן, החליטה הממשלה להשקיע היום בתחומים שיאפשרו זאת: השכלת הילדים ובני הנועה; חיזוק הכשרת המבוגרים וקידום היכולות שלהם להשתלב בתנופת העשייה והתעסוקה; יצירת מקומות תעסוקה חדשים וחיזוק הרשויות המקומיות הבדואיות, שיפור מצבן הכלכלי ושיפור תנאי החיים בהן. למטרה זו, אישרה הממשלה במסגרת התוכנית הכוללת גם תוכנית לקידום הצמיחה והפיתוח הכלכליים של האוכלוסייה הבדואית בנגב בהיקף של 1.2 מיליארד ₪ ל-5 שנים. ההשקעה הנרחבת מיועדת להביא לצמצום הפערים שבין האוכלוסייה הבדואית לבין יתר האוכלוסייה בנגב ובמדינה בכלל.

להלן עיקרי תכנית הפיתוח:

1.ד

העלאת שיעור התעסוקה תוך גיוון מקומות התעסוקה

החלטת הממשלה 3708,
סעיף 3.א'

- בתחום התעסוקה תשקיע הממשלה כ-360 מיליוני ₪ אשר ירחיבו את מעגל המועסקים, ישפרו את תנאי העבודה של מועסקים רבים, יסייעו בפתיחת מאות עסקים קטנים ובינוניים חדשים ובהרחבת עשרות עסקים קיימים.
- מאות אנשים יעברו השתלמויות והכשרות אשר יקנו להם תעודה שתשפר את סיכוייהם להשתלבות במעגל התעסוקה.
- מכלאות יוקמו ויתנו מענה לעשרות מגדלי עדרים.
- שטחי תעשייה ומלאכה בהיקף של כ-600 דונם יפותחו במרחב ויביאו ליצירת אלפי מקומות עבודה.
- עשרות מעסיקים ואלפי מועסקים ייהנו מהטבות ומתמריצים.
- תלמידי התיכונים יעברו השתלמויות ייעודיות שמטרתן להכשירם לתעסוקה ולמציאת עבודה עם תום הלימודים.
- לקידום מטרות אלו יוקם בכל יישוב מרכז תעסוקה שיעניק לתושבי היישוב שירות וליווי אישי בכל היבטי התעסוקה משלב האבחון התעסוקתי דרך שלב ההכשרה ועד לשלב ההשמה והליווי במקום העבודה. מרכזים אלו ישרתו אלפי תושבים.

2.ד

קידום ההשכלה

החלטת הממשלה 3708,
סעיף 3.ב'

- בתחום החינוך תשקיע הממשלה כ-90 מיליון ₪ המכוונים להגדלת היקף התלמידים והתלמידות המתמידים בלימודיהם עד לסיום תיכון, להעלאת שיעור הזכאים לתעודת בגרות ולשיפור איכות התעודה.
- המדינה תשקיע בהרחבת התשתיות (מעבדות) והמסלולים (מגמות וכיתות י"ג-י"ד) הטכנולוגיים ותרחיב את ההשקעה בתלמידים מצטיינים ובעידוד המצוינות בתוכניות ובמרכזים ייחודיים עבורם.
- כמו כן תתבצע השקעה בהשכלת מבוגרים ואלפי אנשים יוכלו לקחת חלק בקורסים להשלמת השכלה.

3.ד פיתוח תשתיות בדגש על תשתיות תומכות תעסוקה והשכלה

החלטת הממשלה 3708,
סעיף 3.ג'

- למעלה מ-400 מיליון ₪ יושקעו בשיפור תשתיות התומכות בתעסוקה, ובשיפור תנאי החיים ביישובים.
- במסגרת זו יושקעו למעלה מ-250 מיליוני ₪ בשיפור הנגישות התחבורתית של היישובים הקיימים, בין היתר למוסדות ההשכלה ולמקומות תעסוקה, באמצעות השקעה נרחבת בתחבורה ציבורית ובשיפור תשתיות הכבישים.
- כן תתבצע השקעה מאומצת בפריסת מבני ציבור ביישובים, אשר יקדמו פעילות חברתית וקהילתית והשקעה בהמשך השלמת שירותי ותשתיות הבריאות.
- בנוסף, יורחב היקף מעונות היום, המשפחתונים והצהרונים, ומאות ילדים ייכנסו למסגרות אלו ומאות אמהות יוכלו להשתלב בתעסוקה ביתר קלות.
- בשכונות הוותיקות ביישובי התוכנית יושלמו תשתיות חסרות וכן יינתן סבסוד להוצאות פיתוח מגרשים בהן לפי תנאי התוכנית; ביישובי אבו-בסמה תתבצע השקעה נרחבת בתשתיות ביוב.

4.ד חיזוק הביטחון האישי

החלטת הממשלה 3708,
סעיף 3.ג'

- על מנת לשפר את תנאי החיים ביישובים ובמרחב בכללותו, קיימת חשיבות רבה לחיזוק הביטחון האישי של התושבים ושלטון החוק ביישובים.
- למטרה זו יושקעו כ-200 מיליוני ₪ בהרחבת שירותי המשטרה הניתנים כיום על ידי תחנת עיירות, באופן שישפר את השירות שניתן לאזרחים בתחום. בין היתר ייפתחו שלוחות למשטרה בתל שבע ובערוער. המטרה היא לשפר את השירות ואת המניעה בתחומי הפשע, הסמים, החקירות, הנוער והתנועה, ולהרחיב את מערך המתנדבים ואת הפעלתן של תוכניות לצמצום האלימות וההתמכרויות.

5.ד חיזוק ופיתוח חיי החברה והמנהיגות ושירותי הרווחה

החלטת הממשלה 3708,
סעיף 3.ג'

- השקעה בתחומי החינוך הבלתי פורמאלי תורמת לחיזוק של היכולות והכישורים האישיים של המשתתפים בהם, לפיתוח המנהיגות המקומית ולחיזוק תחושת הקהילתיות. למטרת אלה יושקעו כ-90 מיליון ₪ בפיתוח מגוון רחב של פעילויות בתחום החינוך הבלתי פורמאלי אשר בהן ייקחו חלק אלפי ילדים ובני נוער - תנועות נוער, חוגים, קייטנות, פעילויות ספורט, פעילות תחרותית ועוד.
- כמו כן, יוקמו מספר מרכזי צעירים ביישובים, יורחבו שירותי הרווחה האזוריים והיישובים ותתבצע פעילות לחיזוק הסגל הבכיר ברשויות המקומיות הבדואיות.

מילון מונחים

דו"ח גולדברג (דצמבר 2008)

דו"ח הוועדה בראשות שופט בית המשפט העליון לשעבר, מר אליעזר גולדברג, שהמליצה לבקשת ממשלת ישראל, על עקרונות מדיניות להסדרת התיישבות הבדואים בנגב, תוך התייחסות ספציפית לנושא תביעות הבעלות בקרקע. הוועדה הדגישה את הצורך בגישה המשלבת את הסדרת הקרקע, תכנון ההתיישבות והפיתוח הכלכלי.

דו"ח היישום (מאי 2011)

דו"ח צוות בראשות ראש האגף לתכנון מדיניות במשרד ראש הממשלה, מר אהוד פראווה, שהתבקש להגיש לממשלת ישראל מתווה מפורט ובר יישום להסדרת התיישבות הבדואים בנגב, על בסיס ההמלצות שבדו"ח גולדברג. הצורך במתווה יישום התעורר הואיל והיה צורך לתרגם עקרונות כלליים שנקבעו בדו"ח גולדברג לכדי מדיניות מעשית וכן ליישב מחלוקות חשובות שלא הוכרעו במסגרת עבודת ועדת גולדברג.

החלטות הממשלה מס' 3707 ו- 3708 מיום 11.9.11

בהתבסס על דו"ח צוות היישום, שהתבסס כאמור על דו"ח גולדברג, קיבלה ממשלת ישראל שורה של החלטות היוצרות יחד את התכנית להסדרת התיישבות הבדואים בנגב. בהחלטה מס' 3707 אימצה הממשלה את המלצות צוות היישום והסדרים נוספים הנוגעים לו. בהחלטה מס' 3708 אישרה הממשלה תוכנית לקידום הצמיחה והפיתוח הכלכליים של האוכלוסייה הבדואית בנגב בהיקף של 1.2 מיליארד ₪, שתתפרס על פני 5 שנים.

במסגרת החלטה מס' 3707 קבעה הממשלה, כי תוגש לכנסת הצעת חוק המבוססת על מתווה היישום, וכי לפני גיבושה הסופי של הצעת החוק יתקיים תהליך של הסברת התוכנית לאוכלוסייה הבדואית ושל קבלת התייחסויותיה אליה ("מהלך ההקשבה").

מהלך ההקשבה

במסגרת מהלך ההקשבה תבצע הרשות להסדרת התיישבות הבדואים פעולה נרחבת ליצירת מספר רב ככל הניתן של מפגשים עם אוכלוסייה בדואית להסברת התוכנית לאוכלוסייה ולקבלת התייחסויותיה. על מנת לתת תשומת לב מרבית להתייחסויות שיעלו במסגרת מהלך ההקשבה, מינתה הממשלה את השר זאב בנימין בגין לעמוד בראש התהליך. לאחר שיעובדו ההתייחסויות, ישקול השר בגין האם נדרשים שינויים בתזכיר החוק, והמלצותיו יובאו להכרעת ועדת השרים לענייני חקיקה, לפני שהצעת החוק תונח על שולחן הכנסת.

תזכיר החוק

לכל הצעת חוק שבכוונת הממשלה להגיש לכנסת מגובש תחילה תזכיר חוק, שהוא מעין טיוטה רשמית הפתוחה לעיון הציבור ומשרדי הממשלה השונים של הצעת החוק. מטרת פרסום תזכיר החוק היא לאסוף את הערות משרדי הממשלה והציבור וזאת טרם הבאתו לדיון בוועדת השרים לענייני חקיקה. הוועדה היא הגוף המוסמך להחליט על הגשת הצעת חוק ממשלתית לכנסת, ולהחליט על נוסח הצעת החוק שתוגש. לאחר אישור הוועדה, אם מתקבל, מונחת הצעת החוק על שולחן הכנסת, שם מתנהלים הליכי החקיקה.

משרד ראש הממשלה

مشروع لتنظيم الإسكان للبدو في النقب
התכנית להסדרת התיישבות הבדואים בנגב

